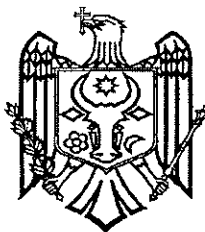

**CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU**

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail:
cac@justice.md
Tel. (022) 76-84-88; Fax: (022) 66-05-89

**АПЕЛЛЯЦИОННАЯ
ПАЛАТА КИШИНЭУ**

2043, мун. Кишинэу, ул. Теилор 4,
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Тел. (022) 76-84-88; Факс: (022) 66-05-89

18.11.2016
Dosarul nr. 2r-2374/16

Curtea Constituțională a RM
Mun. Chișinău str. A.Lăpușneanu 28; MD-2004

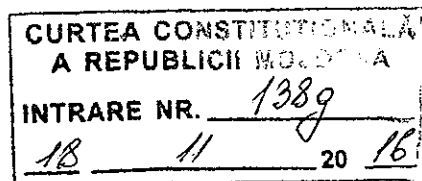
Curtea de Apel Chisinau vă remite dosarul nr. 2r-2374/16, la acțiunea înaintată de SRL „Iutad-Comerț, Î”, Nistor Maria către Cîrlan Rodica privind constatarea încălcării, pentru examinarea chestiunii cu privire la neconstituționalitatea legii.

Anexa: **Dosarul civil** 2r-2374/16 pe 6 file.

**Vicepreședintele
Curtii de Apel Chisinau**

Nelea Budăi

ÎN C H E I E R E

15 noiembrie 2016

mun.Chişinău

Colegiul civil și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chişinău

în componența:

Președintele ședinței de judecată judecător
Judecători

Budăi Nelea
Muruianu Ion și Efros Valeri

examinând cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a normelor de drept prevăzute la art. 2 lit. c), d) și art. 16 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și art. 12² din Codul de Procedură Civilă, în cadrul judecării, în ordine de recurs a pricinii civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Iutad- Comerț” și ÎI „Nistor Maria” împotriva lui Cîrlan Rodica și SRL „SVS-RECPRIM”, intervenienți accesorii SA „Apa Canal” și ÎI „Anișoara Burlac” privind constatarea încălcării, obligarea restabilirii sistemului de alimentare cu apă și canalizare, obligarea asigurării reconectării la sistemul de alimentare cu apă și canalizare și încasarea solidară a prejudiciului material,-

C o n s t a t ă :

La 09 septembrie 2016, SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor Maria” au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Cîrlan Rodica și SRL „SVS-RECPRIM”, intervenienți accesorii SA „Apa Canal” și ÎI „Anișoara Burlac” privind constatarea încălcării, obligarea restabilirii sistemului de alimentare cu apă și canalizare, obligarea asigurării reconectării la sistemul de alimentare cu apă și canalizare și încasarea solidară a prejudiciului material.

Prin încheierea Judecătorei Centru, mun.Chişinău din 13 septembrie 2016, s-a restituit cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Iutad- Comerț” și ÎI „Nistor Maria” împotriva lui Cîrlan Rodica și SRL „SVS-RECPRIM”, intervenienți accesorii SA „Apa Canal” și ÎI „Anișoara Burlac” privind constatarea încălcării, obligarea restabilirii sistemului de alimentare cu apă și canalizare, obligarea asigurării reconectării la sistemul de alimentare cu apă și canalizare și încasarea solidară a prejudiciului material.

Nefiind de acord cu încheierea Judecătorei Centru, mun.Chişinău din 13 septembrie 2016, la data de 27 septembrie 2016, SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor

Maria”, prin intermediul avocatului Străisteanu Doina Ioana, solicitînd admiterea recursului, casarea încheierea Judecătoriei Centru, mun.Chişinău din 13 septembrie 2016 cu adoptarea deciziei de admitere a cererii de chemare în judecată.

De asemenea a înaintat cerere solicitînd ridicarea excepţiei de neconstituţionalitate a normelor de drept prevăzute la art. 2 lit. c), d) şi art. 16 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiţie şi art. 12² din Codul de Procedură Civilă.

Studiind şi analizînd materialele cauzei instanţa de recurs conchide că, există temei de admitere a cererii privind ridicarea excepţiei de neconstituţionalitate a normelor de drept prevăzute la art. 2 lit. c), d) şi art. 16 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiţie precum şi art. 12² din Codul de Procedură Civilă, din următoarele considerente.

În drept, Colegiul reţine că, în temeiul art.12¹ CPC, dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicţie cu prevederile Constituţiei Republicii Moldova, iar controlul constituţionalităţii actului normativ este de competenţa Curţii Constituţionale, instanţa de judecată formulează o sesizare a Curţii Constituţionale pe care o transmite prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Prin hotărîrea nr. 2 din 09.02.2016, Curtea Constituţională a relatat că, judecătorul ordinar, nu se va pronunţa asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformităţii cu Constituţia a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiţii: (1) obiectul excepţiei intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituţie; (2) excepţia este ridicată de către una din părţi sau de reprezentantul acestuia, sau indică că este ridicată de către instanţa de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluţionarea cauzei; (4) nu există o hotărîre anterioară a Curţii avînd ca obiect prevederile contestate şi a reţinut că verificarea constituţionalităţii normelor contestate, constituie competenţa exclusivă a Curţii Constituţionale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părţilor sesizarea Curţii Constituţionale, decît doar în condiţiile menţionate de Curte în prezenta Hotărîre.

În acest context, Colegiul remarcă că, obiectul excepţiei de neconstituţionalitate, aşa cum a fost formulat de reprezentantul recurenţilor, constituie dispoziţiilor:

- art. 2 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiţie, care prevede că, Curtea Supremă de Justiţie generalizează practica judiciară şi analizează statistica judiciară proprie; dă explicaţii din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu ţin de interpretarea legilor şi nu au caracter obligatoriu pentru judecători.
- art. 16 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiţie, care prevede că, Plenul Curţii Supreme de Justiţie: examinează rezultatele generalizării practicii judiciare şi adoptă hotărîri cu

caracter explicativ; întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii.

- art. 12² din Codul de Procedură Civilă, care prevede că, dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. În cazul în care instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curții Supreme de Justiție, aceasta va emite o încheiere nesusceptibilă de recurs. În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată irevocabilă care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia. Până la emiterea avizului consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție judecarea pricinii se amână.

Instanța de recurs reține că, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, art. 4 alin. (1), lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative, ține de competența Curții Constituționale.

Respectiv, sub aspectul întrunirii condițiilor stabilite de Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 2 din 09.02.2016, Colegiul menționează că normele vizate de către reprezentantul recurenților SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor Maria”, avocatul Străisteanu Doina Ioana, constituie obiect a controlului de constituționalitate, fiind întrunite condițiile indicate în hotărârea Curții Constituționale pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

Colegiul remarcă că, ridicarea excepției de neconstituționalitate a fost solicitată de către reprezentantul recurenților SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor Maria”, care sunt parte în proces, iar normele vizate nu au mai făcut obiectul controlului de constituționalitate.

Din aceste considerente, ținând cont de faptul că normele solicitate a fi supuse controlului de constituționalitate au fost aplicate la soluționarea cauzei deduse judecării, având în vedere că judecătorul nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția, astfel, instanța de recurs, examinând condițiile menționate supra, necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, ajunge la concluzia că, cererea reprezentantului recurenților SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor Maria”, avocatul Străisteanu Doina Ioana urmează a fi admisă.

Totodată, ca rezultat al admiterii cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul consideră necesar de a suspenda procesul civil, or, în baza art. 260 alin.(1) lit. e) CPC, instanța judecătorească este obligată să suspende procesul în cazul ridicării excepției de neconstituționalitate.

În conformitate cu prevederile art.12¹, 260, 263,269-270 CPC, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

Dispune:

Se admite cererea reprezentantului recurenților SRL „Iutad-Comerț” și ÎI „Nistor Maria”, avocatul Străisteanu Doina Ioana.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a normelor de drept prevăzute la art. 2 lit. c), d) și art. 16 lit. c), d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și art. 12² din Codul de Procedură Civilă.

Se remite Curții Constituționale cauza civilă nr. 2r-2374/16 pentru a fi examinată conform competenței.

Se suspendă procesul în cauza civilă, judecată în ordine de recurs, la cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Iutad- Comerț” și ÎI „Nistor Maria” împotriva lui Cîrlan Rodica și SRL „SVS-RECPRIM”, intervenienți accesorii SA „Apa Canal” și ÎI „Anișoara Burlac” privind constatarea încălcării, obligarea restabilirii sistemului de alimentare cu apă și canalizare, obligarea asigurării reconectării la sistemul de alimentare cu apă și canalizare și încasarea solidară a prejudiciului material, pînă la soluționarea chestiunii cu privire la neconstituționalitatea legii.

Încheierea cu privire la suspendarea procesului poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile de la pronunțare.

Președintele ședinței, judecătorul –

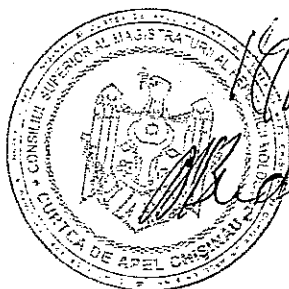

Nelea Budăi

Judecătorii:

Ion Muruianu

Valeri Efros

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE
PRIVIND EXCEȚIA DE
NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din
Constituția Republicii Moldova

I - AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume / Prenume **STRĂISTEANU DOINA-IOANA și ALINA CALUGHER**

2. Funcția **AVOCATĂ și AVOCATĂ-Stagiară**

4. Adresa **Str. Vasile Alecsandri 91, of. 8, mun. Chișinău, MD-2012**

5. Tel./fax **(022) 22 02 82, 068592222, distraisteanu@dis.md**

6. Numele și prenumele reprezentantului*

7. Ocupația reprezentantului

8. Adresa reprezentantului

9. Tel.

10. Fax

11.

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

- 12.1 Prezenta sesizare are drept obiect de examinare verificarea constituționalității normei de drept a Art.2 lit. c), d), Art.16 lit. c) în partea sintagmei „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ” și Art.16 lit.d) din Legea nr.789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, dar și Art. 12² din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003 în sensul corepunderii lor cu Art. 20, Art.66 lit. c), art.114 și Art. 116 din Legea supremă Constituția Republicii Moldova.
- 12.2 În rezultatul adresării cererii de chemare în judecată Judecătoriei Centru mun.Chișinău, instanța a emis Încheierea din 13.09.2016 prin care a restituit cererea pe motiv că nu este depusă conform competenței. Avînd în vedere că în calitate de pîrîți în cerere erau indicate mai multe persoane, care aveau adrese/sedii diferite, iar obiectul litigiului a fost încasarea prejudiciului material și moral cauzat de pîrîți (părțile toate fiind vecini și co-proprietari de imobile într-o curte comună), reclamantul la depunerea cererii de chemare în judecată s-a ghidat strict de prevederile Codului de procedură civilă al RM și anume de norma stipulată la Art. 39 alin. (2) care oferă reclamantului la alegerea sa să decidă în care instanță să depună cererea cînd mai multe instanțe sînt competente, și se indică că „Acțiunea împotriva unei persoane juridice sau a unei alte organizații poate fi intentată și în oricare dintre sediile instanței de la locul de aflare a bunurilor acestora”.
- 12.3 Deși legea organică – Codul de procedură civilă prevede clar dreptul reclamantului, în motivarea încheierii de restituire instanța face trimitere la Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 90 din 15.07.2016 care în textul său indică: “...avînd în vedere faptul că, instituțiile juridice cuprinse în Legea cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești nr. 76 din 21.04.2016 nu au fost sincronizate elocvent de legiuitor, Curtea Supremă de Justiție consideră necesar de a explica că, pînă la unificarea instanțelor judecătorești și configurarea corespunzătoare de către Centrul de Telecomunicații Speciale a Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, pînă la data de 01 ianuarie 2017, obligație pozitivă stipulată la art. 12 alin. (5), acțiunile vor fi examinate de instanțele de judecată potrivit regulilor competenței teritoriale generale consacrate la art. 38 din Codul de procedură civilă, la judecătorii existente în raza domiciliului pîrîtului.”
- 12.4 Este evident, că această practică prin care instanțele naționale, contrar prevederilor legale preiau recomandările, avizele și explicațiile Curții Supreme de Justiție drept reguli normative superioare legii organice adoptate de Parlamentul RM, punîndu-le în aplicare directă în procesul îmfăptuirii justiției, este una neconstituțională și ilegală. Făcînd trimitere, în actele procesuale pe care le emit, la opinia Plenului Curții Supreme de Justiție pentru a înlocui o normă de drept, judecătorii privează legea de claritate și certitudine.
- 12.5 Pe de o parte, hotărîrile, avizele consultative, explicațiile și recomandările Curții Supreme de Justiție, se consideră a fi cu titlu de recomandare, neobligatorii, necesare pentru uniformizarea practicii judecătorești. Pe de altă parte, ele sunt prezentate, crescînd la număr, de natură imperativ – normativă ceea ce presupune preluarea și folosirea lor ca repere la judecarea cazurilor de judecători. În rezultat, asemenea abordare generează o imixtiune a instanței superioare Curți Supreme de Justiție în realizarea actului de justiție în mod independent și imparțial de către fiecare judecător luat aparte. Mai mult decît atît, în așa mod se instituie o supunere procesuală pe verticală a judecătorilor din instanțele de judecată de grad inferior dar și a altor organe de drept.

legislative, ori această prerogativă îi revine doar organului care le-a adoptat sau Curții Constituționale și nicidecum unei instanțe jurisdicționale, rolul căreia este să aplice norma, nu să o interpreteze, sau să se expună cum această normă trebuie să fie preluată.

12.7 Atît judecătorii instanțelor de fond și de apel, precum și procurorii, urmează să se supună doar prevederilor legale, iar în activitatea sa să se pronunțe pe fiecare caz reieșind din temeiul legal și intima sa convingere, dar nu ghidîndu-se de opinia Plenului Curții Supreme de Justiție.

12.8 Unica relație sănătoasă, acceptabilă și necesară se creează între judecătorii instanțelor de nivel mai inferior și judecătorii Plenului Curții Supreme de Justiție doar în procesul examinării unor cauze concrete de către ultimii și în aceste situații Curtea Supremă de Justiție acționează doar ca ultimul remediu național de rezolvare a litigiului. La etapa actuală se atestă însă influență din partea Curții Supreme de Justiție asupra judecătorilor din cadrul judecătoriilor de gradul I și de gradul II, ori interpretările Plenului Curții Supreme de Justiție îmbracă mai degrabă forma de indicații decît una diriguitoare în care se operează cu formulări de genul: „se atenționează instanțele judecătorești asupra...”

12.9 Prevederi suspectate de neconstituționalitate sînt:

I.

Legea nr.789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție

Articolul 2 lit. c) generalizează practica judiciară

Articolul 2 lit. d) dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”

Articolul 16 lit. c) în partea sintagmei „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”;

Articolul.16 lit.d) „întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii”

și

II.

Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003

Articolul 12² Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție

(1) Dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(2) În cazul în care instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curții Supreme de Justiție, aceasta va emite o încheiere nesusceptibilă de recurs.

(3) În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată irevocabilă care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(4) Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia.

(5) Pînă la emiterea avizului consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție iudecarea

**CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI
EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA
DE JUDECATĂ**

(se vede Partea a II-a a Notiței Explicative)

5.

- 13.1 La 09.09.2016 reclamantii SRL "Iutad-Comerț" și Î.I. "Nistor Maria" au depus cerere de chemare în judecată către Cîrlan Rodica și SRL "SVS-Recprim", intervenienți SA "Apa-Canal" și Î.I. "Anișoara Burlac" prin care au solicitat: a) Constatarea încălcării dreptului de proprietate a S.R.L."Iutad Comerț" și Î.I. "Nistor Maria" asupra sistemului de alimentare cu apă și canalizare; b) A obliga S.R.L. „SVS-Recprim” și Cîrlan Rodica să restabilească sistemul de alimentare cu apă și canalizare, în conformitate cu schema de apeduct și sistema de canalizare existentă la ziua de 17.09.2008 și deținută în proprietate de S.R.L."Iutad Comerț" și Î.I. "Nistor Maria"; c) A obliga S.R.L. „SVS-Recprim” și Cîrlan Rodica să asigure reconectarea S.R.L."Iutad Comerț" și Î.I. "Nistor Maria" la sistemul de alimentare cu apă și canalizare restabilit la situația existentă în ziua de 17.09.2008; d) Încasarea solidară din contul pîrîților S.R.L. „SVS-Recprim” și Cîrlan Rodica în beneficiul Î.I. „Nistor Maria” și respectiv S.R.L. „Iutad Comerț” prejudiciul material, mărimea căruia va fi determinată ulterior; e) Încasarea solidară din contul pîrîților S.R.L. „SVS-Recprim” și Cîrlan Rodica în beneficiul Î.I. „Nistor Maria” și respectiv S.R.L. „Iutad Comerț” prejudiciul moral în mărime de 30,000.00 lei pentru fiecare reclamant; f) Încasarea solidară din contul pîrîților S.R.L. „SVS-Recprim” și Cîrlan Rodica în beneficiul reclamantilor costurile de judecată.
- 13.2 Cererea a fost depusă la Judecătoria s. Centru, la instanța competentă după locul de cauzare de daună, fiind dreptul reclamantului să aleagă instanța căreia să-i adreseze cererea conform Art. 39 Codului de procedură civilă cînd mai multe instanțe sînt competente. Fiecare din pîrît își are sediul în diferite sectoare din mun.Chișinău, dar toate părțile dețin imobile într-o curte comună pe str. Varlaam 74 mun. Chișinău unde a fost cauzată dauna. Logica reclamantilor a fost să depună la Judecătoria s. Centru fiind mai aproape de probe, de martori și de părți.
- 13.3 Prin încheierea din 13.09.2016 comunicată la 16.09.2016, cererea de respinge ca fiind depusă nu la instanța competentă. Instanța face trimitere la recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 90 din 01.07.2016 și nu explică de ce este greșită aplicarea Art. 39 alin(9) CPC. Încheierea a fost contestată cu recurs la care s-a anexat și sesizarea privind neconstituționalitatea acestor prevederi din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

IV - EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(se vede Partea a IV-a a Notiței Explicative)

14.

A. ARGUMENTELE ÎN SUSȚINEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII NORMEI DE DREPT INCLUSĂ ÎN LEGEA NR.789 din 26.03.1996 CU PRIVIRE LA CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE, Articolul 2 lit. d) „Curtea Supremă de Justiție: dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”;

14.1 Este de notat că sub termenul de „explicații” folosit în textul normei citate putem înțelege, conform definiției oferite de DEX, „ **EXPLICĂȚIE**, *explicații*, s. f. 1. Lămurire, clarificare a unei probleme (dificile), a unui fenomen etc. ◊ Expr. A cere *cuiva explicații* = a cere *cuiva* socoteală. A avea o *explicație cu cineva* = a discuta cu cineva cu scopul de a se lămurii asupra unui lucru, pentru a înlătura un conflict etc. ♦ Predare a unei lecții, expunere a unei teme. 2. Cauză. – Din fr. **explication**, lat. **Explicatio**.

14.2 Așa zisele „explicații” ale Curții Supreme de Justiție oferite în scopul unificării practicii judiciare, îmbracă forma fie de Hotărâri, fie de Avize sau Recomandări. Cu toate acestea în Legea nr.789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție nu se definește și nici nu se clarifică valoarea și puterea juridică a Hotărârilor, Avizelor și Recomandărilor emise de Plenul Curții Supreme de Justiție. Nu vom găsi în Legea menționată care este diferența dintre aceste acte emise de Plenul CSJ și care sunt rigorile legale ale acestora. Corespunzător, nu este clar ce anume trebuie să înțelegem prin termenul de „explicații” în sensul în care este folosit în norma Art.2 lit. d) din lege, ori asemenea acte întitulate „Explicații” Curtea Supremă de Justiție nu emite.

14.3 Tot aici este oportun să ne oprim și la alt aspect de importanță enunțat în norma supusă verificării constituționalității și anume: „...nu au caracter obligatoriu pentru judecători”. Acest aspect ridică semne de întrebări în măsura în care Plenul CSJ în explicațiile sale operează cu sintagme imperative de genul: „acțiunile vor fi examinate de instanțele de judecată potrivit regulilor competenței teritoriale generale consacrate la art. 38 din Codu de procedură civilă” (Recomandarea nr.90 din 15.07.206). În cazul dat, Recomandarea nr.90 din 15.07.206 a Plenului CSJ indică judecătorului cum trebuie să procedeze limitându-i acțiunile de a se ghida și de alte norme din Codul de procedură civilă ca spre exemplu art. 39, unde sunt stipulate și alte posibilități legale de înaintare a acțiunii în cazul dat conform competenței la alegerea reclamantului.

14.4 Rezumînd neclaritățile Articolului 2 lit. c) și lit. d) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, se conturează situația în care norma dată contravine Art. 116 din Constituție potrivit căreia judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii. Reiterăm și Hotărârea nr.2 din 9 februarie 2016, în care Curtea a statuat că: „97. *Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. [...] 98. [...] Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nici o ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.*” Corespunzător orice explicație dată sub formă de avize consultative, recomandări sau hotărâri nu pot sugera superioritatea normativă a acestora asupra actelor normative adoptate de legislativ.

B. ARGUMENTELE ÎN SUSȚINEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII NORMEI DE DREPT INCLUSĂ ÎN LEGEA NR.789 din 26.03.1996 CU PRIVIRE LA CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE Articolul 12 lit. c) "generalizează practica judiciară" și Articolul 16 lit. c) în partea sintagmei „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”

14.5 Care este puterea juridică a unei Hotărâri cu caracter explicativ a Plenului CSJ, dacă pusă în raport cu prevederile Codului de procedură civilă aceasta indică clar limitări în aplicarea normelor procedurale prevăzută de Cod.

14.6 În fapt, prevederea stipulată la Articolul 2 lit. c) și Articolul 16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție concentrează judecătorii instanțelor judecătorești de nivelul inferior să se ghideze de Hotărârile explicative ale PCSJ, contrar Art. 114 din Constituția RM care spune că „justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești”. Corespunzător, judecătorii în procesul înfăptuirii justiției trebuie să se supună numai legii și intimei convingeri. Astfel, judecătorul este în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Este principial faptul că în procesul de soluționare a unei cauze, un judecător să nu acționeze la ordinele sau instrucțiunile nici unui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

14.7 Pretindem că Art.2 lit. c) și Art. 16 lit.c) nu este suficient de clar în sensul în care din norma dată nu rezultă nicidecum că Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție ar avea rol diriguitor pentru judecători și nu unul imperativ și normativ după cum de fapt și se prezumă și se aplică. O normă trebuie să fie previzibilă și durabilă, astfel încât aplicabilitatea sa în timp să nu poată fi pusă la îndoială în situații similare cu repetabilitate frecventă.

C. ARGUMENTELE ÎN SUSȚINEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII NORMEI DE DREPT INCLUSĂ ÎN LEGEA NR.789 din 26.03.1996 CU PRIVIRE LA CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE Articolul.16 lit.d) „întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii”

14.8 Sunt sau nu avizee consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție obligatorii pentru instanța de judecată care le-a solicitat? Conform definiției din DEX '09 (2009) **CONSULTATIV**, -Ă, *consultativi*, -e, adj. Cu caracter de consultație. ♦ *Organ consultativ* = organ care își dă părerea autorizată în anumite probleme. *Aviz consultativ* = părere cerută unui organ competent, dar peste care organul care a cerut-o poate trece. *Vot consultativ* = vot al cărui rezultat nu este obligatoriu, reprezentând un sprijin dat unui organ de stat sau unei organizații obștești. – Din fr. **consultatif**.

14.9 Așadar, dacă e să interpretăm articolul 16 lit.d) prin prisma definiției oferită de DEX, putem conchide că în esență avizele consultative nu sunt obligatorii pentru instanțele de judecată. Problema care se iscă este scopul pentru care se elaborează aceste avize consultative. Legiuitorul spune că acestea se emit întru asigurarea uniformizării practicii judiciare. Prin urmare, se aduce ideea că în esență, formulările din avizele consultative ar trebui preluate ca ațare în scopul unificării practicii judiciare.

14.10 În cadrul acestei examinări ținem să demonstrăm că standardele impuse de judecătorii Plenului Curții Supreme de Justiție, știrbesc grav din independența și imparțialitatea judecătorilor din judecătoriile de nivel inferior. În rezultat, într-un sistem de drept în care Curtea Supremă de Justiție are prerogativa de a oferi instanțelor de rang inferior „explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente. Astfel, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca functionarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor.

D. ARGUMENTELE ÎN SUSȚINEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII NORMEI DE DREPT INCLUSĂ ÎN CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ AL REPUBLICII MOLDOVA NR.225 DIN 30.05.2003

Articolul 12² Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1) Dacă în procesul judecării pricinii într-o instanță de judecată se atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată solicită Plenului Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea participanților la proces, să emită un aviz consultativ cu privire la modul de punere în aplicare a legii. Avizul consultativ se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. (2) În cazul în care instanța de judecată respinge demersul participanților la proces privind solicitarea unui aviz consultativ din partea Plenului Curții Supreme de Justiție, aceasta va emite o încheiere nesusceptibilă de recurs. (3) În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată irevocabilă care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. (4) Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia. (5) Până la emiterea avizului consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție judecarea pricinii se amână.

- 14.11 Norma de drept trebuie să fie clară, aplicabilă și previzibilă. Normele de drept nu trebuie să fie interpretative sau cu lacune. Considerăm art. 12² din Codul de procedură civilă, unul incomplet și prin aceasta contrar principiilor generale de drept.
- 14.12 Privit în ansamblu cu prevederile art. 16 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, art. 12² din Codul de procedură civilă, ridică mai multe întrebări. Pe cât este de corect ca o instanță de judecată să se consulte cu o altă instanță superioară în vederea aplicării normelor legale într-un anumit litigiu concret, dacă aceasta atestă dificultăți la aplicarea corectă a normelor de drept material sau procedural. După ce PCSJ emite avizul solicitat, este sau nu instanța obligată să-l preia și să aplice în continuare legea așa cum a indicat Curtea Supremă de Justiție. Care sunt consecințele în cazul în care judecătorul care a solicitat avizul Curții Supreme, nu se conformează, va fi oare Hotărîrea emisă ulterior de acesta supusă controlului sub acest aspect, în eventualitatea în care legalitatea acesteia ajunge să fie examinată de către instanța ierarhic superioară, inclusive Curtea Supremă de Justiție.
- 14.13 Toate momentele enumerate, subliniază încă o dată că Articolul. 12² din Codul de procedură civilă este unul de natură să producă conflicte, atât părților la proces, cât și judecătorilor la examinarea cauzelor. Anume din acest motiv, trebuie să tindem spre perfecționarea legislației și înlăturarea tuturor lacunelor, fără a lăsa loc de interpretare.
- 14.14 În cele din urmă, dat fiind faptul că în procesul înfăptuirii justiției judecătorul trebuie să fie independent, să se supună numai legii, avizele și explicațiile Curții Supreme în mod individual nu pot sta la baza unei hotărîri judecătorești care trebuie să fie întemeiată exclusiv pe prevederile legale și conform intimei convingeri.
- 14.15 Unificarea practicii judiciare, ține de instruirea continuă a judecătorilor prin treniguri, seminare, mese rotunde și conferințe la care aceștia sunt încurajați să participe activ. Unificarea nu trebuie făcută forțat prin impunerea anumitor standarde din partea instanțelor superioare, atunci când acestea nu sunt dictate de lege. În acest sens. Curtea Europeană în iurisprudenta sa a statuat că nu există un drept la o

2.

dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, para. 74; Legrand c. Franței, 2011), dacă sunt întrunite două condiții: (1) noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții și (2) instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (Atanasovski c. Macedoniei, 2010, para. 38).

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

(A se vedea capitolul V al Notiței Explicative)

- Prin prezenta sesizare, solicităm Curții Constituționale recunoașterea neconstituționalității
normei de drept inclusă în
- Legea nr.789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție Articolul 2 lit. c) și lit. d) și Articolul 16 lit. c) în partea sintagmei „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, Articolul 16 lit.d) și
 - Articolul 12² Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003.

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul VI din Notița Explicativă)

E. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994, M.O. nr. 1 din 12.08.1994

Articolul 4

"Drepturile și libertățile omului"

- Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

"Constituția, Lege Supremă"

- Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

"Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale"

- Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să normalizeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.
- Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de revizuire a acesteia.

Articolul 15

"Universalitatea"

- Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și de obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 20

"Accesul liber la justiție"

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 66

"Atribuțiile de bază"

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării.

Articolul 114

"Înfăptuirea justiției"

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 116

"Statutul judecătorilor"

- (1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

2. Legea nr.789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție

Articolul 1.

2) Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și unificarea legislației de către toate instanțele judecătorești, soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor, garantarea responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

(3) Prin activitatea sa Curtea Supremă de Justiție asigură respectarea principiului prezumției nevinovăției și primăriei legii, contribuie la constituirea unui stat de drept.

3. Legea nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative

Capitolul VIII

Interpretarea actelor legislative

Articolul 42.

„Intervenirea interpretării”

(1) Interpretarea actelor legislative reprezintă un sistem de operațiuni logice prin care se explică sensul exact și conținutul dispozițiilor normative.

(2) Prin interpretare se oferă soluții juridice de realizare a normei de drept în sensul ei exact.

(3) Interpretarea este oficială când se face prin acte legislative de interpretare.

Articolul 43.

„Organele abilitate cu interpretarea actelor legislative”

(1) Interpretarea oficială a Constituției și a legilor constituționale ține de competența exclusivă a Curții Constituționale.

(2) Interpretarea oficială a actelor legislative altele decât cele de la alin.(1) ține de competența exclusivă a Parlamentului.

Articolul 44.

„Actele de interpretare”

(1) Constituția și legile constituționale sînt interpretate prin hotărîri adoptate de Curtea Constituțională cu votul a cel puțin 4 judecători.

(2) Actele legislative altele decât cele de la alin.(1) sînt interpretate de Parlament prin acte legislative de aceeași natură sau de o forță juridică superioară.

Articolul 45.

„Caracterul retroactiv al actului legislativ de interpretare”

Actul legislativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de drept sancționare se creează o situație mai favorabilă subiectului de drept.

F. LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ RELEVANTĂ

1. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997)

Articolul 1

„Obligația de a respecta drepturile omului”

„Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I din prezenta Convenție.”

Articolul 6

„Dreptul la un proces echitabil”

1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. ...”

2. Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948, la New York și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990)

pararii sale. ...”

3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de Republica Moldova la 28 iulie 1990)
Hotărârea Parlamentului nr. 2

VII - LISTA DOCUMENTELOR

17.

a) cauza civilă nr. 2-2214/16

VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VIII al Notîței Explicative)

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul mun. Chișinău

Data 23.09.2016

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

